

## LETOVANJE V ZAMBRATIJI BO

Čeprav smo letos pripravljali letovanje naših otrok s posebno vneto, smo se s strahom spraševali, ali nam bo uspelo dom obdržati. Vojna ni obetala nič dobrega. Tudi naš položaj v Hrvatski se je povsem spremenil. Postali smo tuji v svojem lastnem domu. Prilagoditi smo se morali novim razmeram in korenitim spremembam. Pa vendar, kjer je volja je tudi moč. Ob odločni pomoči odgovornih v naši občini, zlasti predstavnikov izvršnega sveta, se nam je posrečilo pripraviti vse potrebno. Uredili smo dom in poskrbeli za tehnično osebje, ki bo omogočilo otrokom prijetne ter zdrave počitnice.

Prijave za letošnje letovanje smo začeli zbirati že pred meseci. Zavedali smo se, da bodo starši težko zmogli finančno breme. Prav zato smo omogočili poravnavo stroškov letovanja v treh obrokih.

V ceni so upoštevani le najnujnejši stroški. Storitve vzgojiteljev bomo krili s sredstvi mestne enote za otroško varstvo in iz svojih lastnih sredstev. Ker smo z denarjem dobro gospodarili, smo prepričani, da kljub bojzani do neprijetnih podražitev ne bo prišlo in bomo lahko zagotovili sorazmerno poceni letovanje. Cena desetdnevnega bivanja s prevozom znaša 130 DEM.

Ceni primeren je tudi odziv na letovanje, ki bo potekalo neprekinjeno od 9. junija 1992 do 21. septembra

1992. Prva in druga šolska izmena sta namreč že zasedeni. Nekaj mest je še prostih v tretji šolski izmeni od 29. julija do 8. avgusta 1992, v četrti in peti izmeni, v mesecu avgustu, pa je prostih mest še nekoliko več.

**PRIJAVE ŠE VEDNO SPREJEMAMO. POKLIČITE NAS NA TELEFON 447-272.**

V letošnjem letu smo bili še posebej pozorni na varnost otrok. Za vsako izmeno smo zagotovili po enega vzgojitelja več. Tako smo lahko uvedli tudi nočno dežurstvo. Z našim prevoznikom »Kompasom« pa smo dogovorjeni, da bo, če bi prišlo do nepredvidenih okoliščin, poskrbel za takojšen prevoz otrok z avtobusi, ki so garažirani v njihovi izpostavi v Umagu.



Malo je krajev, ki bi skozi desetletja, tako kot Zambratija, dali tako velikemu številu otrok toliko prešerne radosti in v njihov spomin za vedno zapisali toliko vedrine. Naj tako ostane. (Fotoarhiv Naše skupnosti)

Prepričani smo, da smo za varnost in dobro počutje otrok storili vse, kar je bilo mogoče, in da bodo otroci

srečno ter veselo preživeli počitnice ob morju.

MARTIN ROZMAN

## VESELI KOTIČEK

Prosti čas naših otrok v skladu z družbeno preureditvijo doživlja temeljite spremembe, ki odločno vplivajo na položaj otroka in njem. Oblikoval se je pluralistični politični prostor, ki poudarja zahtevo po drugačni, nevtralni vzgoji. Nič več ni programov, ki naj bi prispevali k udeležanju splošnega enotnega vzgojnega smotra. V okviru šolske vzgoje so te spremembe zagotovljene s strani države. Interesne dejavnosti pa ostajajo vse bolj zunaj tega sistema s financiranjem vred.

Prav zato organizacija Občinske zveze

prijateljev mladine občine Lj. Moste-Polje posveča tolikšno pozornost prostemu času otrok. Smo humanistično opredeljeni, socialno občutljivi ljudje in ni nam vseeno, v kakšnem socialnem in kulturnem okolju odrasčajo otroci. Prav zato med številnimi oblikami vključevanja otrok uveljavljamo dodatno aktivnost, ki smo jo poimenovali VESELI KOTIČEK.

Namen dejavnosti napoveduje že sam naslov. Otrokom od 1.-4. razreda osnovnih šol želimo ob sobotah, ko so njihove mamice obremenjene z gospodinjskimi in drugimi opravili, ponuditi veselo preživljanje prostega časa. Sproščeno in nevsipljivo se vključujejo v dejavnosti po interesu, sposobnostih in znanju. V pomoč so jim vzgojitelji, ki vodijo delo sicer neformalno, pa vendar domišljeno in sproščeno. V pomoč priskočijo tudi učitelji, pedagogi likovnega pouka in strokovnjaki za posamezna interesna področja. Pri tem nam pomagata predvsem Društvo prijateljev mladine in KS Nove Fužine ter učitelji, ki so v okviru naše občine vključeni v javna dela. Odziv na to obliko dejavnosti je presenetljiv. Vsako soboto se od 9-13. ure v KS Nove Fužine zbere od 25-35 otrok. Dejavnost poteka od začetka meseca maja in se bo končala hkrati s šolskim letom, ko bodo te dejavnosti prerasle in se vključile v počitniške dejavnosti. Če je slabo vreme, se aktivnosti odvijajo v prostorih KS Nove Fužine oziroma knjižnice Jožeta Mazovca v Novih Fužinah, ob lepem vremenu pa na zunanjih otroških in športnih igriščih, na Go-

lovcu, Urhu, v živalskem vrtu ali obiščejo tudi kakšno predstavo.

Organizacija in vodstvo v okviru posameznih interesnih aktivnosti sta brezplačna. Otroci si prinesejo s seboj malico in denar za vstopnine. Zavedamo se, da so tudi družine, ki težko zmorejo ta sredstva, zato naša zveza sofinancira vstopnine in socialno najbolj upravičenim tudi pokrije stroške.

Prepričani smo, da je oblika sobotnih veselih koticov kot iskanje novih interesnih oblik vključevanja v celoti uspela in jo zato velja negovati in izpopolnjevati. Možnosti so številne in še posebej si bomo v prihodnosti kot sodelavce znali pritegniti tudi starše. Zato starši in otroci - vabljeni v naš VESELI KOTIČEK. Pridružite se nam z novimi idejami in novimi programi.

MARTIN ROZMAN

## RAZNOLIKA ODRSKA URA

V dvorani kulturnega doma Španski borci je konec maja z dvema predstavama gostoval dramski krožek gimnazije Moste. Tisti nekdanji moščanski gimnazijci, ki so danes v srednjih letih, se nemara še spominjajo predstav, ki jih je pred leti uprizorjal gimnazijski dramski krožek pod vodstvom mentorice profesorice Helene Potokar in so segale krepko prek povprečja srednješolske gimnazijske ustvarjalnosti. Omeniti velja vsaj to, da se je v njih kot igralec uveljavil Metod Pevec, ki je pozneje nastopil v opaznih slovenskih filmih (Ko zorijo jagode, Nasvidenje v naslednji vojni) in se lani sprl s kulturnim ministrom, ko je ta prepredil snemanje njegovega, od strokovnjakov že odobrenega filma. V predstavi moščanskega dramskega krožka je v začetku osemdesetih v živo nastopila tudi novovalovska skupina Buldogi, ko meje med popularno in »visoko« kulturo še niso bile tako zabrisane kot danes. Gimnazijski gledališčniki pa so krstili tudi dramski tekst podpisanega in prvi obudili spomin na danes zelo prijubljeno Vitracovo besedilo Viktor ali dan otrok.

Tokratna vrnitev dramskega krožka na najuglednejši občinski oder nam je prikazala tri raznorodne pred-

stave, ki pa so se zanimivo povezale v celoto, ne le po nekaterih motivih, temveč tudi po tem, da so tri različne

tipične načine srednješolskega gledališča združile v celoto. Tako smo dobili strujen, enourni pregled raznolikih možnosti za odrsko prekaljevanje, za katerega bi morali na kake Podobe trenutkov hoditi kar kak teden ali dalj. Začeli so z dramsko skico Nenavadni zdravnik Williama Harveya, ki je ponujala možnost za enakopravne odrske nastope in s tem predstavljala nekakšno uvajalnico v svet gledališča. Projekt, poimenovan Orgije, je bil provokativnejši, saj je šlo za pantomimsko skico, ki so jo (ob podpori najuglednejših slovenskih pantomimikov, Andresa Valdesa in Jane Kovač) izoblikovale dijakinje same. Osredotočile so se na nevrvalgične točke mladinskega statusa, zato ni manjkalo sti-

lizacije procesov, ki pospremito uživanje mamil, prizor pa se je odlikoval tudi po diskretnem humorju. Nedvomno najzahtevnejše pa je bilo tretje delo, odrska skica po noveli A. P. Čehova Hiša z mezaninom, ki je v precizni dramaturgiji in režiji gospe Potokarjeve ponudila priložnost za nekaj trenutkov takšnih igralskih kreacij, kakršnih smo se spominjali iz starih časov moščanskega teatra. Kvalitetno artikulacijo je razpoznavala tudi večinoma gledališka publika, tako da so nastopi poželi tudi aplavz na odprtem odru!

Obnovljeno gledališko življenje na moščanski gimnaziji je pokazalo obet za prihodnost, saj odrski navdušenci niso hoteli že s prvim zamahom seči do zvezd, temveč so svoje cilje stopnjevali možnostim primerno. Pričakovati je, da se nam bo katera od predstav v prihodnjih letih spet vtisnila v spomin za desetletje ali več.

ANDREJ BLATNIK

## Baron Jurij Vega

Doma in v tujini znameniti Slovenec Jurij Vega, ki bo zaslužen dobiti mesto tudi na novem slovenskem denarju, je obenem najbrž najveljavnejša kulturnozgodovinska osebnost z območja naše občine. Živel je od 1754 do 1802 (rojen v Zagorici, umrl na Dunaju) in tako se letos spominjamo 190-letnice njegove smrti. Janez J. Švajncer opredeli Jurija Vego v svoji Vojni in vojaški zgodovini Slovencev takole: »Najznamenitejši slovenski vojak 18. stoletja je bil topniški oficir in slavni matematik baron Jurij Vega«. V spomin nanj objavljamo odlomek iz danes malo znanega romana »Od pluga do krona«, ki ga je o Vegi napisal Jakob Bedenek, izšel pa je že daljnega leta 1891. Po avtorjevem prikazu v romanu je ubil Vego zaradi denarja pohlepni mlinar.

ANDRIJAN LAH

... Bila je že temna noč, in v hiši je gorela luč; pri mizi sedela pa sta mlinar in podpolkovnik baron Vega. Mlinarju je bilo videti, kakor bi težko sopel, kajti prsi so se mu dvigale, kakor mehovi. Iz tega smemo sklepati, da je šlo za stvar, od katere se mlinar nikakor ni hotel ločiti.

»Ali hočeš štiristo goldinarjev

v zlatu za konja?« vpraša podpolkovnik mlinarja. »Pomisli vendar, da je to jako lep denar. Na mojo vero, da si upam za to vsoto dobiti žival iz kateregoli kobilišča, o kateri se bode vedelo, kakšne krvi je, kar se pa pri tvojem konji nikakor ne more trditi z dobro vestjo.«

»Gospod preblagorodni, če ta konj

ni prav take ali še plemenitejše krvi, kakor jih imate v cesarskih kobiliščih, naj se kar tu-le pogrezne na dno pekla in niti krajcarja ne maram zanj. Preblagorodnemu gospodu baronu je to le predobro znano, sicer bi ne tiščali tako za konjem, ki mi je od vseh stvarij najljubša stvar na svetu. Sicer pa jaz tudi poznam konje, saj sem imel izzda mlada opravila z njimi in to s kakšnimi!«

Dalje Janoš ni razlagal, kakšni so bili tisti konji, s katerimi se je bavil v svoji mladosti - pri Močilnikarji na Zagorici in kesneje v ciganskem taboru, dokler se mu potikanje po svetu ni popolnoma pristudilo in je že malone v tridesetem letu stopil v preprost mlin na Ogerskem, kjer se je naučil za silo mleti. Nato je hodil od mlina do mlina, povsod se nekaj priučil, dokler ga končno sreča ni privedla blizu Dunaja na sedanji dom, kjer sta se sešla nekdanja pastirja, jeden v visoki cesarski službi in drugi posestnik hiše in mlina ter gospodar nešteim novcem. Dobro, da se nista spoznala in tudi ne spoznati mogla, ker sta le poredkoma občevala zaradi konja.

»Pazi, kar ti sedaj-le povem«, pravi podpolkovnik in iztegne desnico preko mize: »Ali hočeš petsto goldi-

narjev v čistem suhem zlatu za konja? Takoj ti jih naštejemo!« Baron seže v žep po zavietek zlatov, katere razpoloži po mizi v vrstah. »Na petsto goldinarjev, jaz pa zajaham konja in mir besedi, če si zadovoljen! To je pa tudi moja poslednja beseda, več ne dobiš niti bora ne!«

Mlinarju se je oko žarilo, kakor zvezda na nebu, ob pogledu tolikanj čisto novega zlatega denarja. Rad bi ga imel, konja pa tudi nerad pustil od sebe. Kaj storiti? Končno zmaga lakomnosti, in s tresočo roko seže po denarju.

»Kup je torej sklenjen. Denar je tvoj in lahko ga spraviš, konja pa jaz takoj zajaham proti domu. Kje pa ga imaš?«

O prežlahtni gospod baron, ta je dobro spravljen vsako noč. Prav na vodi, na Dunavu ga imam. Kakor veste, imam za hišo mlin na čolnih, ki je s hišo zvezan po brvi. Tik mlina pod tisto streho je majhna shranba kjer sem dal napraviti jasli in postavil konja vanjo, ker sem se bal zanj. Ako Vam drago iti z menoj v mlin, prosim, če pa izvolite počakati privedem ga Vam pred večna vrata.«

»Radoveden sem na ta izredni, konjak, in pojdem s teboj, da ga vidim na svoji oči. Hajdiva torej.«

## Janez J. Švajncer: VOJNA IN VOJAŠKA ZGODOVINA SLOVENCEV

Prešernova družba v Ljubljani je že leta 1990 izdala Švajncerjevo knjigo Slovenska vojska 1918-1919. Letos pa je ista založba pospremila v svet še avtorjevo Vojno in vojaško zgodovino Slovencev. Spominjam se, da je avtor pred dvema letoma še do izida knjige dvomil, da bo sploh ugledala beli dan! Res je bila ta tema še takrat zelo provokativna in unitaristični generali bi knjigo še vedno lahko označili kot »napad na JLA«. Ker je bila srbizirana armada edini zanesljivi temelj režimov v prvi in drugi Jugoslaviji, je bilo vsako razpravljanje o slovenski (slovensko govoreči) vojski najmanj sumljivo, kolikor ne kar protidržavno početje.

Razlika med prvo in drugo Švajncerjevo »vojaško« knjigo je precejšnja. Prva je obravnavala le ozek časovni izsek in je bila bolj znanstvenoraziskovalna, druga, ki obravnava celotno tovrstno zgodovino, pa je bolj poljudno-pregledna. Avtor ne začne svojega pregleda z dvomljivim prihodom Slovencev v 6. stoletju, ampak kar s prazgodovino prebivalcev na naših sedanjih tleh. Ni namreč dvoma, da so bili naši predniki kar vsi prejšnji prebivalci teh krajev, npr. tudi Kelti, Iliri, Rimljani idr. (ne glede na to, kako se odločamo glede venetske teorije o izvoru Slovencev).

V kratkih, zgoščenih poglavjih se dotakne avtor vseh značilnih in pomembnih dogajanj, ki so na naših tleh in drugod povezana s slovensko udeležbo v vojskah in vojnah. Tako so v srednjem veku omenjeni npr. Križarji, Vojne češkega kralja Otokarja II, Vojne Celjanov, Napadi izza turške meje, Kmečki upori in vojne, Vojne Matije Korvina... Iz poznejšega časa so prikazani npr. Boji s kruci (17.-18. stol.), posebej tudi Baron Jurij Vega, pa Napoleonove vojne in Slovenci v 19. stoletju se v ospredju vojne, ki so jih bili Slovenci (v sestavi avstrijskih čet) v Italijani (1848-1849, 1859, 1866). Zanimivo poglavje so Prustovljani v Mehiki 1864 (po domače: meksikajnarji). Pomembnejše poglavje je še Okupacija Bosne in Hercegovine 1878. V 20. stoletju sta seveda najboljše prikazani obe svetovni vojni. Slovenci pa so se kot prustovljani udeležili balkanskih vojn 1912-1913 in španske državljanske vojne 1936-1939, bili pa tudi mobilizirani vojaki Italije (Primorci), Nemčije (Gorenjci, Štajerci) in Madžarske (Prekmurje). Knjiga sega prav do najnovejšega časa, saj je njeno zadnje poglavje Vojna za slovensko samostojnost (1991).

Mikavno napisani in bogato ilustrirani Švajncerjevi knjigi, ki bo gotovo doživela zaslužen pozornost, je napisal predgovor Janez Janša.

ANDRIJAN LAH

### PLEČNIKOVA DELA

Obiščite Plečnikovo stalno razstavo v obnovljenem gradu na Fužinah. Razstava je odprta od 10. do 18. ure, ponedeljek zaprto, v nedeljo od 10. do 13. ure.

Naša skupnost bo spet izšla 29. septembra Prispeske in oglašje sprejemamo do 19. septembra Dobro se odpočijte, potem se nam pa spet oglašite